

**OCENE
RECENSIONI
REVIEWS**

Massimiliano Afiero:
THE 29TH WAFFEN-SS GRENADIER DIVISION,
ITALIENISCHE NR. 1' AND ITALIANS IN
OTHER UNITS OF THE WAFFEN-SS:
AN ILLUSTRATED HISTORY.
Atglen, PA, Schiffer Military, 2022, 128 str.

Ameriška založba Schiffer Publishing je v okviru svoje zbirke Ilustrirana zgodovina (*An Illustrated History*) izdala delo italijanskega avtorja Massimiliana Afiera, ki je poznan po številnih publikacij, primarno glede nemških enot iz časa druge svetovne vojne. Predhodno je bila dotična publikacija izvirno objavljena v italijanščini (*Italiani nella Waffen-SS*) leta 2019.

Po kratkem enostranskem uvodu avtorja sledi prvo poglavje glede splošne zgodovine italijanskih prostovoljcev v Waffen-SS. Italijanski fašisti, predvsem iz vrst dotedanje milice (*Milizia*), so pričeli vstopati v vrste paravojaške organizacije Waffen-SS po italijanski okupaciji septembra 1943, čeprav so prvi italijanski prostovoljci poskušali pristopiti že konec julija istega leta. Po kapitulaciji se je nekaj sto Italijanov prostovoljno pridružilo nemškim enotam, vključno z Waffen-SS, kjer so sprva bili vozniki in mehaniki za italijanska vozila, ki so jih nemške sile zaplenile, nato pa so tudi prestopili v bojne enote. Prav tako so italijanski vojaki vstopali v enote Waffen-SS izven italijanskega škorinja, kot na Hrvaškem, v Franciji itn.

V drugem poglavju se avtor posveti italijanskim prostovoljcem v 1. esesovski tankovski (ogrenadirski) diviziji LSSAH. Slednja je bila po bitki pri Kursku poslana v severno Italijo (logistični del je ostal na avstrijski strani meje), kamor je prispela avgusta 1943. Tu je divizija prejela nove tanke, oborožitev in podporna vozila, saj je vsa vozila (kolikor niso bila uničena med samo bitko) pustila na vzhodni fronti. Hkrati so se pričeli pripravljati na morebitno zasedbo italijanskih vojaških položajev in razorožitev italijanskih enot, kar se je dejansko zgodilo neposredno po razglasitvi kapitulacije. V prvih treh dneh je tako divizija zajela več kot 68 tisoč Italijanov, več kot 38 tisoč pušk, 428 mitraljezov, 391 letal, 10 topov in havbic, 49 protiletalskih topov, 46 protitankovskih topov, 27 tankov in 270 minometov. Istočasno so v vrste sprejeli kot prostovoljne delavce skoraj tristo Italijanov.

Tretjo poglavje je namenjeno prvi italijanski enoti Waffen-SS. 24. septembra 1943 je esesovski državni vodja Heinrich Himmler ukazov ustanovitve italijanske oborožene formacije (pozneje poi-

menovana kot legija), ki je bila sprva le »priključena«
Waffen-SS. Iz vrst črnosrajčnikov so pričeli ustvarjati tudi enote *Waffen Miliz*, ki so predstavljale oboroženo silo italijanske esesovske legije; urjenje in oblikovanje enot je bilo izvedeno v Nemčiji in na Poljskem. Do konca leta 1943 je tako v Waffen-SS pristopilo že okoli 15 tisoč Italijanov, pri čemer so nekatere črnosrajčniške enote v celoti prestopile na stran Waffen-SS. *Waffen Miliz* je bila tako ob novembra 1943, ko je bila poslana nazaj v Italijo, sestavljena iz dvanajstih bataljonov, medtem ko je bil oblikovan še trinajsti delovni bataljon, iz prostovoljcev nezmožnih za boj. Bataljoni so bili sprva poslani v dolino reke Pad, kjer so bili namenjeni za protipartizanski boj. V začetku leta 1944 se je pričelo preoblikovanje in popolnjevanje *Waffen Miliz*, tako da so februarja 1944 ustanovili 1. jurišno brigado italijanske prostovoljne legije (*1. Sturmbrigade der italienische Freiwilligen Legionen*), pri čemer so pripadniki brigade nosili mešanico italijanskih in nemških uniform (redne kopenske vojske), brez kakršnih oznak Waffen-SS (razen seveda nemškega osebja).

Naslednje poglavje govori o uporabi italijanskih esesovskih enot v boju proti zavezniški invaziji pri Anziu in Nettuni konec januarja 1944. Tu so se številni italijanski prostovoljci izkazali v bojih z ameriškimi in britanskimi enotami, tako da so bili tudi prejeli nemška odlikovanja. A nemške enote niso mogli zavrniti zavezniške invazije, tako da se je oblikovala fronta na jugu italijanskega škorinja.

Peto poglavje je nato posvečeno udeležbi italijanskih esesovskih enot na novovzpostavljeni italijanski fronti, natančneje delovanju 2. bataljona 1. polka italijanskih esesovskih enot. Naslednje poglavje nato sledi oblikovanju Italijanskih oboroženih enot SS (*Unità Armate Italiane delle SS*), ki so nastale s preoblikovanju italijanskih prostovoljnih legij, pri čemer je osnovo predstavljala brigada z dvema polkoma (vsak z dvema bataljonoma). Brigada je bila sprva poslana v deželo Piemont, kjer se je borila proti lokalnim partizanom.

V sedmem poglavju avtor piše o preoblikovanju brigade v 29. divizijo Waffen-SS, kar se je zgodilo februarja 1945. Divizija je nato nadaljevala boj proti italijanskim partizanom, dokler ni aprila 1945 prvič vstopila v boj proti ameriškimi enotam. Večina divizije se je konec aprila 1945 predala anglo-ameriškimi enotam na italijanskem ozemlju.

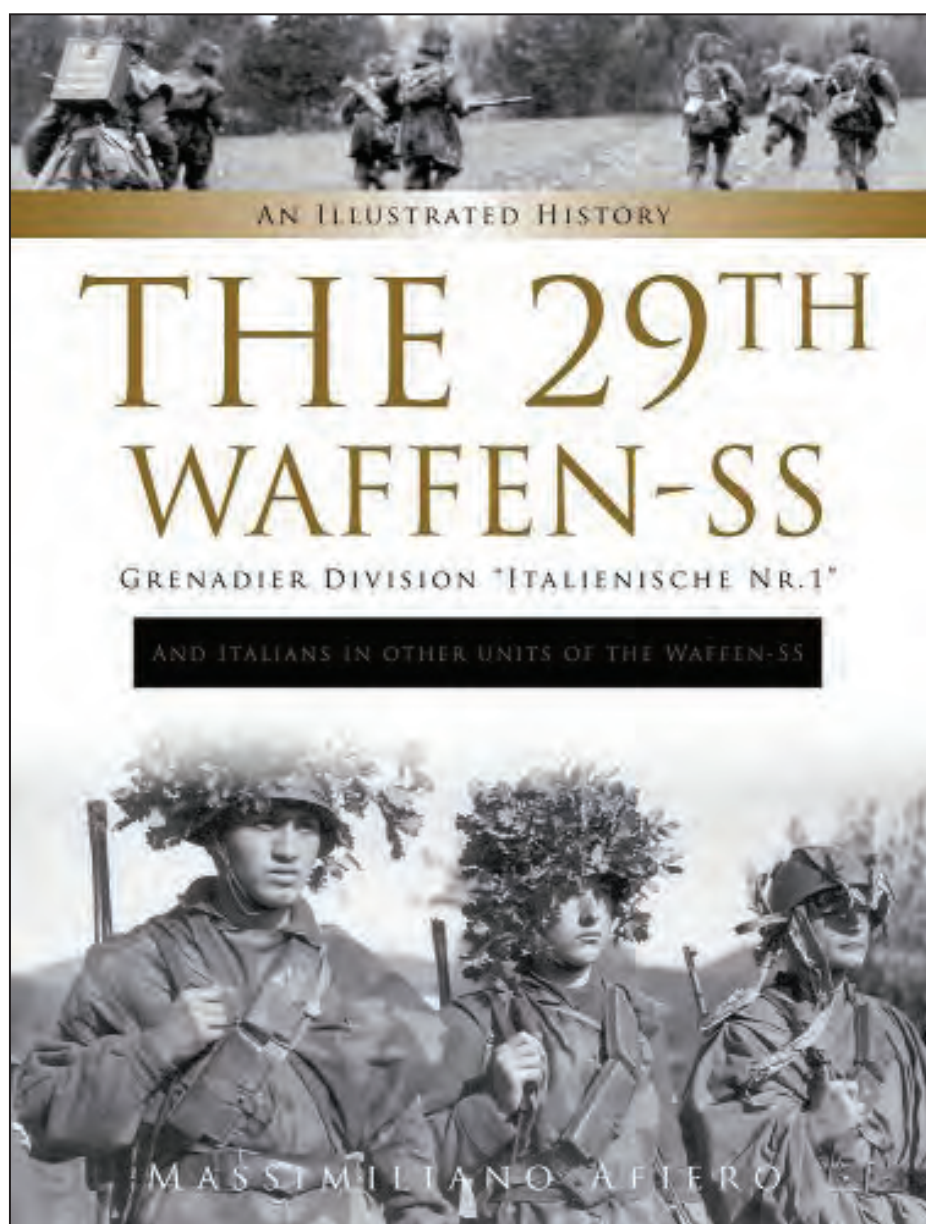
Osmo poglavje je še najbolj zanimivo za slovenske bralce, saj je namenjeno kraškimi lovci. Po italijanski kapitulaciji so prvi Italijani vstopili v vrste bataljona kraških lovcev kot pomožni osebje (vozniki, vodiči, prevajalci), nato pa so poleti 1944 pričeli tudi rekrutirati Italijane (vključno z vsemi drugimi narodnostmi operacijske cone Jadranskega primorja) za bojne enote. V začetku leta

145 so tako Italijani predstavljali tretjo največjo narodnostno skupino med kraškimi lovci (za Nemci in folksdojčerji). Kraški lovci so se ob koncu vojne uspeli umakniti v Avstrijo, kjer so se predali zavezniškim enotam.

Naslednje poglavje se ukvarja z esesovskim policijskim polkom Bozen (*SS-Polizei-Regiment Bozen*), ki ni bila formacija Waffen-SS, ampak nemške redarstvene policije. Polk je bil ustanovljen oktobra 1943 z rekrutacijo Južnih Tirolcev, italijanskih državljanov nemške narodnosti. Sprva so polk uporabili za boj proti italijanskim partizanom, dokler ga niso marca 1945 poslali na Madžarsko, kjer so polk integrirali v 31. esesovsko

divizijo. Na vzhodni fronti so se Južni Tirolci borili do konca vojne.

Deseto poglavje sledi življenjski zgodbi dveh bratov (Giorgio in Guido Gardini), ki sta bila sprva pripadnika Republikanske narodne garde (*Guardia Nazionale Repubblicana*), nato pa sta prestopila v Waffen-SS, kjer sta postala častnika. Oba sta preživela vojno, a sta bila po vojni za več let zaprta v Italiji. Tudi naslednje poglavje spremlja življenjsko zgodbo italijanskega esesovskega častnika Pia Filippini-Ronconija, mogoče enega najbolj znanih italijanskih esesovskih častnikov. Poglavje je zapisano kot povzetek intervjuja z njim, ki je bil opravljen leta 2005. V na-

slednjih šestih poglavjih so nato predstavljeni še drugi italijanski pripadniki Waffen-SS, pri čemer sta zadnja dva predstavljena služila v 4. esesovski policijski diviziji, ki se je borila v Grčiji.

Kot že razkriva sam podnaslov, je knjiga primarno sestavljena iz množice medvojnih fotografij, ki ilustrirajo relativno kratke zapise o delovanju posameznih enot; npr. poglavje o kraških lovcih je dolgo le štiri strani. Prav tako celotno besedilo nekritično govori o enotah in pripadnikih Waffen-SS. Če se ponovno vrnemo h kraškim lovcev, avtor tako piše, da so bili »vpleteni v protipartizanske operacije, z odličnimi rezultati« (*engaged in antipartisan operations, with excellent results*), pri čemer navaja, da so se borili (le) na območju Furlanije. Nič o bojih na slovenskih tleh, nič o

vojnih zločinih, storjenih s strani kraških lovcev. Na koncu pa doda tudi trditev, da so bili po vojni mnogi Italijani, ki so se želeli vrniti domov na »ozemlja, okupiranih s strani komunističnih partizanov« ubiti in vrženi v fojbe ali usmrčeni s strani improviziranih ljudskih tribunalov.

Na splošno lahko rečemo, da je besedilo napisano zelo površno in pristransko, kot tudi da v veliki meri ne prinaša nobenih novih dognanj (razen določenih poglavij o posameznikih). Fotografski material je deloma že poznan strokovnjakom s tega področja, a vseeno se najdejo vmes tudi kakšne predhodno neobjavljene fotografije.

Klemen Kocjančič